

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3523/2023. (XII. 14.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 72.Pf.638.488/2019/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó – jogi képviselője útján (dr. Bihari Krisztina ügyvéd) – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d)* pontja és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Indítványában a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 72.Pf.638.488/2019/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mivel az álláspontja szerint ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jogával, valamint a XXVIII. cikk (7) bekezdésében garantált jogorvoslathoz való jogával.
- [2] 2. Az indítvány benyújtását megelőző bírósági eljárásnak az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából lényeges elemei a rendelkezésre bocsátott bírósági döntésekben írtak szerint a következőképpen foglalhatók össze.
- [3] 2.1. Az indítványozó (a perben alperes) és egy hitelintézet (a perben felperes) 2009 júliusában fogyasztói kölcsönszerződést (a továbbiakban: szerződés) kötöttek gépjármű megvásárlásának finanszírozása céljából. A szerződésben a kölcsön devizanemét svájci frankban, összegét 1 616 000 Ft összegben, valamint az összes törlesztő részletet 96x35 598 Ft, összesen 3 417 408 Ft összegben jelölték meg; a teljes hiteldíj mutató (továbbiakban: THM) mértékét 25,67%-ban rögzítették. A szerződés a választott kamatváltozás és az elszámolás módját akként tartalmazta, hogy a fix törlesztő részlettel rendelkező deviza alapú finanszírozás esetén a kamatváltozás I. és II. (árfolyamváltozás) elszámolása a futamidő végén történik. A felek szerződésükben egyáltalán nem rögzítették a kamat mértékét. A szerződés 2. pontja szerint annak elválaszthatatlan mellékletét képezte az üzletszabályzat; rögzítették, hogy az indítványozó az üzletszabályzatot megismerte és elfogadta. Az indítványozó a szerződéskötés napján opciós szerződést kötött a gépjárműre a felperessel, és egy kockázat feltáró nyilatkozatot is aláírt. A felperes meghatározta a kamatszámítás folyósítás időpontjában történő kiszámításának képletét. Tartalmazta, hogy ha a kölcsönszerződés deviza alapú szerződés, a kölcsönvevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatot, amely során a nem Euro alapú szerződés esetében további kockázatot jelent az adott deviza és az Euro keresztárfolyamának változása.
- [4] 2.2. Mivel az indítványozó fizetési kötelezettségét a futamidő alatt több alkalommal is elmulasztotta, ezért a felperes írásban többször is felszólította a teljesítésre, majd 2013. december 10. napjára felmondta a szerződést és tájékoztatta az indítványozót a fennálló tartozása összegéről. Ez a 2013 októbere és decembere között lejárt, esedékes 3 törlesztőrészletből, árfolyamváltozással felszámított összegből illetve egyéb, a szerződés alapján felszámított ügyviteli díjakból és költségekből állt. A felperes 2014. április 3. értéknappal elkészítette az elszámolást, mely szerint további árfolyamváltozással felszámított összeg és egyéb járulékok is esedékessé váltak. A felperes ezt követően az indítványozó befizetései kapcsán még meghatározott összeget jóváírt és további kamat- és költségkövetelést terhelte rá. Így 2 326 694 Ft-ban állapította meg a fenti értéknappal fennálló követelését. A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2.tv.) szerinti felülvizsgáltnak minősülő elszámolást követően 213 566 Ft-ot írt jóvá a felperes tisztességtelenül felszámított összegként, valamint 17 326 Ft casco díjra felszámított árfolyamváltozást.

- [5] 2.3. Az indítványozó nem teljesítette a követelést, ezért a felperes keresettel fordult a Budai Központi Kerületi Bírósághoz; kereseti kérelmében 2 314 511 Ft és kamatai megfizetésére kérte kötelezni az indítványozót.
- [6] Az indítványozó ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte; a keresetet jogalapjában és összecszerúségében is vitatta. Állította, hogy nem deviza alapú, hanem forint alapú, szerződés jött létre a felek között. A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 213. § b), c) és e) pontjára hivatkozva a szerződés érvénytelenségét, illetve semmiségét állította azért, mert a kezdő kamat mértéke nem került feltüntetésre a szerződésben, illetve az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás a szerződéskötéskor, illetve azt megelőzően nem a jogszabályokban, illetve az EUB 2018. szeptember 20-i OTP Bank Nyrt. és OTP Faktoring Követeléskezelő Zrt. kontra Ilyés Teréz és Kiss Emil, C-51/17, ECLI:EU:C:2018:750 ítéletében foglaltaknak megfelelően történt meg. Így az a szerződési feltétel, amely ezt az indítványozóra hárítja, tisztességtelen, a teljes szerződés érvénytelen. Hiányolta, hogy a felperes nem terjesztett elő ezen érvénytelenségi okra hivatkozással kapcsolatban összecszerúségében kimunkált, a DH2. tv. 37. § szerinti elszámolási kérelmet. Arra is hivatkozott a felperes érvényessé nyilvánítás iránti kérelme kapcsán, hogy az tartalma alapján a felek szerződésének bíróság általi módosításának minősülne, azonban az erre vonatkozó, konjunktív feltételek fennállását nem igazolta a felperes. Vitatta a felperes által állított 22,15%-os kamatban való megállapodás tényét és az ilyen tartalmú érvényessé nyilvánítás megalapozottságát. A kereset összecszerúségét is vitatta arra hivatkozással, hogy a felperes a per során egymásnak ellentmondó számításokat és összegeket tartalmazó kimutatásokat csatolt. Hivatkozott arra is, hogy a szerződés felmondása is érvénytelen, mivel a szerződés maga is érvénytelen, így dogmatikailag kizárt az érvénytelen szerződést érvényesen felmondani.
- [7] A felperes állította, hogy a szerződés deviza alapú volt. Az indítványozó által a szerződés érvénytelenségére történt hivatkozások megalapozottságát vitatta azzal, hogy álláspontja szerint nem vitásan a felek megállapodtak kamatfizetésben, melynek pontos összegét elmulasztották írásba foglalni. Ez az alaki érvénytelenségi ok utólag érvényessé nyilvánítással orvosolható. Állította, hogy a felek által a szerződéskötéskor megállapított kamat mértéke a THM-ből és az egyéb, szerződésben meghatározott költségekből, a szerződés egyéb adataiból egyértelműen levezethető, pontosan meghatározhatóan 22,15%. Ezért kérte, hogy a bíróság az érvénytelenséget ezen kamat meghatározása mellett orvosolja, a szerződést a megkötésre visszamenőleges hatállyal ilyen tartalommal nyilvánítsa érvényessé és az eredeti kereseti kérelem összecszerúségét változatlanul fenntartva kérte az indítványozó kereset szerinti marasztalását. Az árfolyamkockázati tájékoztatás tisztességtelenségével kapcsolatban előterjesztett érvénytelenségi kifogás kapcsán kifejtette, hogy a kockázatteljesítő nyilatkozatban és az üzletszabályzatban megfelelően kidolgozott az árfolyamkockázati tájékoztatás. Ezen okiratok és szerződési pontok együttes értelmezésével az árfolyamkockázati tájékoztatás szabályszerűen megtörtént, az indítványozó azt aláírásával tudomásul vette. Az indítványozó a szerződésben az üzletszabályzat V. pontjában foglaltakat is kifejezetten vállalta, ez is azt támasztja alá, hogy devizaalapú szerződés jött létre a felek között, illetve az árfolyamkockázatról tájékoztatás megfelelően megtörtént.
- [8] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felek között deviza alapú szerződés jött létre. A szerződés és az annak részét képező üzletszabályzat és hirdetemény a Hpt 213. § (1) bekezdésében foglaltakat a kamat százalékos meghatározásán felül ténylegesen írásban tartalmazta. A felek között volt megállapodás a kamatfizetésre, azonban ennek mértéke vitatott volt, mivel a felek ezt írásban nem rögzítették. A bíróság megállapította, hogy a kamat éves százalékos mértékében való megállapodás a szerződés lényeges részét képezte, annak elmaradása a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjában foglaltakba ütközik és ez a szerződés érvénytelenségét okozta. A bíróság megállapította, hogy a 22,15% mértékű kamat mellett a szerződés érvényessé nyilvánítása nem igazolt, mivel a felperes semmilyen képletet, konkrét számítást nem terjesztett elő ezzel kapcsolatban. A felülvizsgált elszámolásban feltüntetett kamatmérték önmagában a bíróság álláspontja szerint nem volt alkalmas arra, hogy igazolja azt, hogy a peres felek ezen kamatmértékben állapodtak meg a szerződés megkötésekor. Erre tekintettel a bíróság nem látta teljesíthetőnek a felperes által kért 22,15%-os kamat mértékének meghatározása mellett a szerződés érvényessé nyilvánítását. A bíróság nem osztotta az indítványozónak a felmondás érvénytelenségével kapcsolatos jogi érvelését, mivel a felmondáskor a szerződés érvénytelensége nem merült fel, így ez nem is zárhatta az ki a felperes ilyen tartalmú jognyilatkozata érvényes megtételét. A bíróság megállapította továbbá, hogy a szerződésnek az árfolyamkockázat viselésével kapcsolatos kikötése tisztességtelen volt, a szerződés ezért is érvénytelen. A felperes a bíróság tájékoztatása ellenére sem kívánt az érvényessé nyilvánítás körében ezen érvénytelenségi okkal összefüggésben érvényessé nyilvánításra irányuló, illetve az érvénytelenségi ok kiküszöbölésével kapcsolatos elszámolást is tartalmazó marasztalási kereseti kérelmet előterjeszteni. Ilyen kereseti kérelem hiányában a bíróság nem tudott az érvényessé nyilvánítás és a marasztalási összeg tekintetében vizsgálni. A bíróság a felperesi keresetet, mint jogalapjában és összecszerúségében is megalapozatlant, elutasította.

- [9] 2.4. A felperes fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és az első fokon eljárt bíróság új eljárás lefolytatására kötelezését, másodlagosan az elsőfokú ítélet megváltoztatásával az indítványozó kereset szerinti marasztalását kérte. Harmadlagosan keresetváltoztatás előterjesztésének engedélyezése iránti kérelemmel élt. A hatályon kívül helyezési kérelmét az elsőfokú bíróság lényeges eljárási szabálysértésével indokolta, amely az elsőfokú bíróság azon álláspontjával függ össze, amely szerint a felperesnek a szerződés érvényessé nyilvánítására vonatkozó keresetváltoztatása nem kellően bizonyított és a felperesi előadások ellentmondóak. Hivatkozott a részletes törvényi elszámolás szerinti és a becsatolt kamatkalkulációval (F/23) számított kamatmérték megfelelőségére és elfogadhatóságára, az induló ügyleti kamatnak a szerződés és az Üzletszabályzat alapján való meghatározhatóságára; arra, hogy a DH2. tv. szerinti felülvizsgált elszámolással a jogalkotó rendelkezett a kamat százalékos mértékének hiányából fakadó érvénytelenségi ok jogkövetkezményéről. Az elsőfokú bíróság jogszabálysértően nem értékelte az F/23 alatti, az ügyleti kamat levezetésére vonatkozó kalkulációt, amely az ítéleti indokolással ellentétesen tartalmazza a számítás során alkalmazott képletet. A másodlagos kérelme kapcsán egyrészt hivatkozott arra, hogy az elsőfokú ítélet megállapításával szemben a szerződésnek a kamat százalékos mértékének hiánya miatti érvénytelensége a keresetváltoztatása és az elsődleges kérelme kapcsán előadottak szerint kiküszöbölhető, a szerződés érvényessé nyilvánítható, másrészt megalapozatlan az elsőfokú ítéletben a szerződés árfolyamkockázat viselésére vonatkozó rendelkezései tisztességtelenségének megállapítása.
- [10] Az indítványozó az elsőfokú határozat helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint helyesen foglalt állást az elsőfokú bíróság, hogy a felperes keresete nem teljesíthető a határozott kereseti kérelem, a DH2. tv. 37/A. §-a szerinti elszámolás hiányában. Hivatkozott arra, hogy a perbeli szerződés több okból is érvénytelen. A felperes a fellebbezési ellenkérelem kapcsán előadta, hogy a részletes törvényi elszámolást és az annak átvételét igazoló tértivevényt is becsatolta az eljárás során.
- [11] Az indítványozó további előkészítő iratában – többek között – részletesen amellett érvelt, hogy a felperesnek nincs érdemben elbírálni, a jogszabályoknak megfelelő jogorvoslati kérelme. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság – helyesen, mert érvénytelen jogügyletre nem alapítható követelés – nem bírálta el a felperes marasztalási igényét, ugyanakkor annak másodfokon elbírálása esetén egyfokú lenne az ítélezés ugyanúgy, mint az árfolyamkockázati tájékoztatás hiánya miatti, a másodfokú eljárásban meg nem engedett keresetváltoztatás szerinti kérelem másodfokú eljárásban való elbírálása esetén. Álláspontja szerint a felperes fellebbezéséből nem állapítható meg, milyen jogi indokok alapján kellene az érvényes szerződésre alapított alapkeresetben előterjesztett marasztalási igénynek helyt adni, így az elsőfokú ítélet megváltoztatására irányuló fellebbezés nem teljesíthető jogorvoslati kérelem.
- [12] A másodfokú bíróságként eljárt Fővárosi Törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, a felek között létrejött szerződést a megkötésének időpontjára visszamenő hatállyal érvényessé nyilvánította akként, hogy az induló ügyleti kamat éves százalékos mértéke 22,15%. A keresetben foglalt követelés és annak kamatai megfizetésére kötelezte az indítványozót. A bíróság a felperes harmadlagos, keresetváltoztatásra irányuló kérelme kapcsán megállapította, hogy annak jogszabályi feltételei nem állnak fenn.
- [13] A másodfokú bíróság az ítéletet további részét illetően az alábbiak szerint indokolta: az elsőfokú bíróság az indítványozó Hpt. 213. § (1) bekezdésre hivatkozással előterjesztett érvénytelenségi kifogásait a kamat éves százalékos mértéke feltüntetésének hiánya kivételével nem találta megalapozottnak; megállapította, hogy a felek deviza alapú szerződést kötöttek, a felek között volt megállapodás a kamatfizetésre, csak annak mértéke volt vitatott. Mivel az ezzel kapcsolatos ítéleti érveket támadó jogorvoslati kérelmet a felek nem terjesztettek elő, ezért e körben a másodfokú bíróság nem vizsgálódott. A fellebbezésre és a fellebbezési ellenkérelemre tekintettel a másodfokú bíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy az árfolyamkockázat viselése kapcsán érvénytelen-e a szerződés, továbbá, hogy megalapozott-e a felperesnek a szerződés érvényessé nyilvánítására és az alperes marasztalására irányuló keresete.
- [14] A bíróság megállapította, hogy az árfolyamkockázat indítványozó általi viselésére vonatkozó szerződéses kikötések nem voltak tisztességtelenek, ezen döntését részletesen indokolta.
- [15] A bíróság hivatkozott a Kúria 6/2013. PJE határozatára, mely szerint, ha az érvénytelenségi ok kiküszöbölhető, a szerződés érvényessé nyilvánítására kell törekedni a Hpt. 213. § (1) bekezdésében meghatározott érvénytelenségi ok fennállásakor is. Megállapította, hogy a kölcsönszerződés konszenzussal létrejött, így az érvényessé nyilvánítás nem a felek egyező akaratnyilatkozatától eltérő rendelkezéssel, hanem a megállapodásuk szerinti tényleges ellenérték (kamatt) korábban feltüntetni elmulasztott éves, százalékos mértékének pótlásával orvosolható. Rámutatott, az Üzletszabályzat I.15. pontja szerinti törlesztőrészlet fogalomból következően a kölcsönszerződésben összegszerűen kifejezett kamatt az összes törlesztő részlet és a kölcsönösszeg különbsége. A felperes a 14/F/23 alatt csatolt induló ügyleti kamatt levezetéssel, a számításának képletével igazolta, hogy az egyedi szerződésben

rögzített összegű törlesztőrészekkel és futamidővel számolva a szerződéshez (két tizedes számjegyre kerekítve) 22,15% kamat társítható. „A számítás csak a matematikai alapműveletek alkalmazását kívánta meg [...], ezért különleges szakértelmet nem igényelt, így, tekintve azt is, hogy az alperes sem a levezetést, sem a számítási képletet nem vitatta, a bíróság a felek megállapodása szerinti ügylet induló kamatként a 22,15%-os mértéket elfogadta. A [Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény, a továbbiakban:] Ptk. 237. § (2) bekezdése szerint eljárva az évi 22,15% kamatmérték feltüntetésével az érvénytelenség oka orvosolható, a kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítható volt, az ily módon érvényes szerződés alapján pedig köteles az alperes a kölcsönszerződésből fennálló tartozása megfizetésére”. „E körben mutat rá a másodfokú bíróság, hogy a Ptk. 238. § (1) bekezdése szerint az érvénytelen szerződés érvényessé nyilvánítása esetén a szerződő felek a szerződésszegésért úgy felelnek, mintha a szerződés kezdettől fogva érvényes lett volna, így alaptalan az alperesnek a felmondás érvénytelenségére vonatkozó kifogása. A formai érvénytelenségi ok kiküszöbölése a feleknek a kölcsönszerződés alapján fennálló teljesítési kötelezettségeit nem befolyásolta”. „Az alperes a keresetösszepszerúségét csak általánosságban vitató nyilatkozatot tett [...] nem vitatta továbbá az összepszerúségi levezetés elemeit képező tételek felperes által megjelölt szerződéses alapját, sem azok összegét, a késedelmi kamatnak az Üzletszabályzat 6. pontjában meghatározott mértékét, és annak kezdőidőpontját sem”.

- [16] 3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Indítványában az Alaptörvény XXVIII. cikke (1) és (7) bekezdésének, valamint R) cikke (2) bekezdésének a sérelmét állította. Az Alkotmánybíróság főtktárának hiánypótlási felhívását követően az indítványát az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelme vonatkozásában kiegészítette, az R) cikk vonatkozásában visszavonta. Tekintettel arra, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét állító indítványáról nem nyilatkozott, az Alkotmánybíróság azt az alapindítványban foglaltak szerint bírálta el.
- [17] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt, tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelme körében kifogásolta, hogy a bíróság bizonyítás nélkül, kizárólag olyan okiratok alapján állapította meg a szerződés lejártát, illetve a tartozás összegét, amely iratokat az – akkor még – érvényes szerződésen alapuló követeléshez kapcsolódóan nyújtottak be. Hiányolta a DH2. tv. 37/A. §-a szerinti elszámolást. A bíróságok a szerződés érvénytelenségét megállapították, majd a másodfokú bíróság nyilvánította azt érvényessé, e körben vitatta, hogy bizonyítás lefolytatása nélkül megállapítható az induló ügyleti kamat mértéke. Hivatkozott arra, hogy a perben többször is kifejtette, hogy egyszerű matematikai módszerekkel nem állapítható meg az induló kamat, hanem csak ún. iterációs matematikai módszerrel. A 22,15%-os ügyleti kamat megállapítását iratellenesnek is tartotta. Kifogásolta továbbá, hogy a másodfokú bíróság nem vizsgálta meg az árfolyamváltozás vonatkozásában előterjesztett BH-kra történő hivatkozását. Az indítványozó álláspontja szerint azzal, hogy a másodfokú bíróság megváltoztatta az elsőfokú ítéletet, és nem az elsőfokú bíróságot utasította új eljárásra, a semmisségi kifogásai nem kerültek elbírálásra. Emiatt sérült az Alaptörvény XXVIII. cikkének (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való joga is. Az indítványozó hivatkozott arra is, hogy a tisztességtelenül felszámított összeg meghaladta a szerződés felmondásakor fennálló tartozását, ezért is semmis a felmondás; azonban a bíróság ennek ellenére érvényesnek tekintette a felmondást, és ennek alapján marasztalta az indítványozót. Ezt alaptörvény-ellenesnek tekintti, a másodfokú bíróság ítéletének indokolása pedig sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogát. „A perben nem folytattak le bizonyítási eljárást sem, az ellenkérelmemben foglalt kifogásokat senki nem bírálta el. Úgy hoztak egy fogyasztóval szemben marasztaló ítéletet, hogy sem a jogerős ítéletben alkalmazott jogkövetkezménnyel, sem a végrehajtható marasztalási ítélettel szemben nincs jogorvoslati lehetőségem.”
- [18] Indítványkiegészítésében azzal érvelt az indítványozó, hogy az elsőfokú bíróság sem a marasztalási igény összepszerúségét, sem a jogkövetkezményeket nem vizsgálta. Kifejtette: a másodfokú bíróság azzal, hogy az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítása helyett érdemben döntött, egyfokúvá tette vele szemben a jogorvoslati eljárást. Állította, semmisségi kifogásait sem vizsgálták meg. További indokolás nélkül kifejtette, hogy a bíróság figyelmen kívül hagyta a 24/2018. (XII. 28.) AB határozatot, „mely kötelező és alkalmazandó minden bíróság számára”.
- [19] 4. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [20] Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság törvényi feltételeinek vizsgálata során megállapította, hogy az indítvány határidőben érkezett, az indítványozó érintettnek tekinthető és az ítélettel szemben további jogorvoslatra nincs lehetősége. Az indítvány az Abtv. 52. § (1) bekezdésében és (1b) bekezdésében foglalt követelményeket is teljesíti.

- [21] Az Abtv. 29. §-a szerint „az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.” Ez alternatív feltétel, bármelyik megléte indokot ad a befogadásra. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a hivatkozott alaptörvényi rendelkezésekhez kapcsolódóan alapvető alkotmányjogi jelentőségűnek tekinthető kérdést az indítványozó nem fogalmazott meg. Ebből következően a testület a továbbiakban azt vizsgálta, hogy az indítványban felhozott érvek következtében felmerülhet-e olyan szempont, amely alapján megkérdőjelezhető, hogy a másodfokú bíróság döntése megfelel az Alaptörvénynek.
- [22] 4.1. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét állító indítványelemhez kapcsolódóan az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is emlékeztet arra, hogy a bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz „nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének”. Az Alkotmánybíróság „az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi” {elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során is az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja. „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]} Az Alkotmánybíróság nem látott rá módot vagy indokot, hogy e gyakorlatától jelen ügyben eltérjen.
- [23] Azt, hogy a másodfokú bíróság döntéshozatala során a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) mely szabálya alapján járt el, ilyen, a fenti körbe tartozó jogalkalmazási kérdés. A másodfokú bíróság feladata annak vizsgálata, hogy fennállnak-e azok a feltételek, amelyek alapján érdemi döntést tud hozni, vagy az elsőfokú bíróságot kell új eljárásra utasítani (abban az esetben, ha az első fokon hozott ítéletet nem hagyja helyben). Szintén e fentiek körébe tartozó, az Alkotmánybíróság által nem felülvizsgálható kérdés, hogy a rendelkezésre álló okiratok alapján meghozható-e a döntése, vagy további bizonyítás felvétele szükséges.
- [24] Az Alkotmánybíróság az indokolási kötelezettséggel összefüggésben hivatkozik állandó gyakorlatára, mely szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből az a minimumkövetelmény vezethető le a bírósággal szemben, „hogy az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.” {7/2013. (III. 1.) AB határozatban, Indokolás [34]} Az Alkotmánybíróság az indokolási kötelezettség határait kijelölve hangsúlyozza, hogy ezen Alaptörvényből fakadó követelményből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]; 3107/2016. (V. 24.) AB határozat, Indokolás [38]}.
- [25] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a másodfokú bíróság részletesen megindokolta döntését, ennek érvelését a testület nem vizsgálhatja felül.
- [26] Az indítványozó csak hivatkozott arra, hogy a bíróságnak alkalmaznia kellett volna a 24/2018. (XII. 28.) AB határozatban foglaltakat, ám az Alkotmánybíróság által vizsgálható érveket nem fejtett ki, ezért ezt az indítványi elemet a testület nem bírálhatta el.
- [27] 4.2. Az Alkotmánybíróságnak a jogorvoslathoz való jog tekintetében kiforrott gyakorlata van. E szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslathoz való jog olyan alkotmányos alapjog, amely tárgyát tekintve a bírói, illetőleg a hatósági (más közigazgatási) döntésekre terjed ki, tartalmát tekintve pedig azt kívánja meg, hogy valamennyi, az érintett jogát vagy jogos érdekét (helyzetét) érdemben befolyásoló érdemi határozat felülvizsgálata érdekében legyen lehetőség más szervhez, vagy azonos szerv magasabb fórumához fordulni. A jogorvoslathoz való jog törvényben meghatározottak szerint gyakorolható, ezért az egyes eljárásokban eltérő szabályozás lehetséges. „Az Alaptörvény megköveteli, hogy a jogorvoslati jog nyújtotta jogvédelem hatékony legyen, vagyis ténylegesen érvényesüljön és képes legyen a döntés által okozott sérelem orvoslására. A jogorvoslat jogának hatékony érvényesülését számos ténye-

zõ befolyásolhatja, így többek között a felülbírálati lehetőség terjedelme, a jogorvoslat elintézésére meghatározott határidő, vagy a sérelmezett határozat kézbesítésének szabályai és megismerhetőségének tényleges lehetősége.” [22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [26]] Minden jogorvoslat lényegi, immanens eleme továbbá a jogorvoslás lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát. Nem következik mindebből, hogy a jogorvoslatot elbíráló szervnek a kérelemnek minden körülmények között helyt kell adnia, az azonban feltétlenül, hogy az eljárási szabályok által meghatározott keretek között a jogorvoslati eljárást lefolytassák és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálják [3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15]–[16]].

- [28] Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy az indítványozó a fellebbezés során ellenkérelmet terjesztett elő, amelyben kifejtette álláspontját az ellenérdekű fél állításaival szemben. A másodfokon eljáró bíróság a fellebbezésre és az indítványozó ellenkérelmére tekintettel bírálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét. Az a körülmény, hogy a másodfokú eljárásban bármelyik félre kedvezőtlenebb döntés születhet az elsőfokú bíróság döntéséhez képest amiatt, hogy a másodfokú bíróság pontosítja a tényállást és ez alapján másként értékeli a bizonyítékokat, mint az elsőfokú bíróság és érdemben megvizsgálja az elsőfokú bíróság által nem vizsgált kérelmeket is a rendelkezésre álló adatok alapján, nem jelenti a jogorvoslati jog sérelmét. A jogorvoslati jog nem azt jelenti, hogy mindaddig, amíg valamelyik fél elégedetlen a döntéssel, joga lenne azt magasabb bírói fórum előtt vitatni [hasonlóan: 3145/2022. (IV. 1.) AB végzés, Indokolás [26]].
- [29] Az indítványozó e körben hivatkozott arra, hogy a szerződés felmondásának érvénytelenségéhez kapcsolódó semmisségi indítványát a bíróságok nem bírálták el. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megállapította, hogy mind az elsőfokú bíróság, mind a másodfokú bíróság állást foglalt ebben a kérdésben [ld. elsőfokú ítélet 5. oldal alulról 2. bekezdés és másodfokú ítélet Indokolás [37]].
- [30] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az indítványozó által a szerződés semmisségének alátámasztására hivatkozott 3330/2020. (VIII. 5.) AB határozatában az Alkotmánybíróság a bíróság döntését az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a körébe tartozó indokolási kötelezettség sérelme miatt semmisítette meg. A megsemmisítés oka egyrészt az volt, hogy a döntés lényeges kérdés indokolására nem tért ki, másrészt azt sem indokolta meg, hogy miért talált alkalmazhatónak olyan jogszabályt, amelyet egy alkotmánybírósági döntés alapján az adott kérdés eldöntésére nem lehet alkalmazni. Az indítványozónak azonban nem indokolta, hogy ezt az alkotmánybírósági döntést az ő ügyében miért kellett volna figyelembe venni.
- [31] 5. Tekintettel arra, hogy a végzés indokolásának 4. pontjában (Indokolás [19] és köv.) kifejtettek szerint az indítvány alapján nem merül fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatának a szükségessége, ezért az indítvány befogadásának a feltételei nem állnak fenn. Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (1)–(2) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Abtv. 29. §-ára, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontjára tekintettel – visszautasította.

Budapest, 2023. november 21.

*Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró*

*Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Patyi András s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró*

*Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró*

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1620/2020.

